

FIȘA DISCIPLINEI

Anul universitar 2025 - 2026

1. Date despre program

1.1. Instituția de învățământ superior	Universitatea Lucian Blaga din Sibiu
1.2. Facultatea	Teologie
1.3. Departament	Teologie Pastorală
1.4. Domeniul de studiu	Teologie
1.5. Ciclul de studii ¹	Master
1.6. Specializarea	Master Teologie Istorică

2. Date despre disciplină

2.1. Denumirea disciplinei	Arta bisericească în ortodoxia transilvăneană în secolul al XVIII-lea/ Church art in Transilvania orthodoxy of 18 th century	Cod	FTEO.TOR.TEI.M.ZO.1.1100.E-6.2
2.2. Titular activități de curs	Lect. Dr. Ioan Ovidiu Abrudan		
2.3. Titular activități practice			
2.4. An de studiu ²	I	2.5. Semestrul ³	1
2.6. Tipul de evaluare ⁴	E		
2.7. Regimul disciplinei ⁵	O	2.8. Categoria formativă a disciplinei ⁶	S

3. Timpul total estimat

3.1. Extinderea disciplinei în planul de învățământ – număr de ore pe săptămână					
3.1.a.Curs	3.1.b. Seminar	3.1.c. Laborator	3.1.d. Proiect	3.1.e Alte	Total
1	1				2
3.2. Extinderea disciplinei în planul de învățământ – Total ore din planul de învățământ					
3.2.a.Curs	3.2.b. Seminar	3.2.c. Laborator	3.2.d. Proiect	3.2.e Alte	Total ⁷
14	14				28
Distribuția fondului de timp pentru studiu individual ⁸					Nr. ore
Studiul după manual, suport de curs, bibliografie și notițe					42
Documentare suplimentară în bibliotecă, pe platformele electronice de specialitate și pe teren					35
Pregătire seminarii/laboratoare, teme, referate, portofolii și eseuri					30
Tutoriat ⁹					9
Examinări ¹⁰					6
3.3. Total ore alocate studiului individual ¹¹ (NOSIsem)					122
3.4. Total ore din Planul de învățământ (NOADsem)					28
3.5. Total ore pe semestru ¹² (NOADsem + NOSIsem)					150
3.6. Nr ore / ECTS					25
3.7. Număr de credite ¹³					6

4. Precondiții (acolo unde este cazul)

4.1. Discipline necesar a fi promovate anterior (de curriculum) ¹⁴	
4.2. Competențe	

5. Condiții (acolo unde este cazul)

5.1. De desfășurare a cursului ¹⁵	
5.2. De desfășurare a activităților practice (lab/sem/pr/aplic) ¹⁶	

6. Rezultate ale învățării¹⁷

Numărul de credite alocate disciplinei:				
Rezultatele învățării				Repartizare credite pe rezultatele învățării
Nr. crt.	Cunoștințe	Aptitudini	Responsabilitate și autonomie	
RÎ 1	Cunoașterea și utilizarea noțiunilor și terminologiei consacrate Istoriei artei bisericesti			1
RÎ 2	Înțelegerea condițiilor în care a evoluat arta bisericească a românilor din Transilvania în perioada secolului al XVIII-lea.			2
RÎ 3		În cadrul formării viitorilor preoți și profesori absolvenți ai masterului de teologie-istorie, familiarizarea acestora cu stilurile arhitecturale și tehnicilor artistice le asigură competențele necesare legate de analiza și utilizarea unei categorii extrem de semnificative de surse, cele vizuale, realizând totodată conexiuni cu alte ramuri ale științei istorice, precum istoria		2

		bisericească sau istoria culturii și civilizației europene.		
Rî 4			Aplică lecțiile istorice învățate realităților istorice actuale.	1
.....				
Rî n				

7. Obiectivele disciplinei (reieșind din grila competențelor specifice acumulate)

7.1. Obiectivul general	Cursul urmărește evoluția arhitecturii și picturii ecleziastice românești de tradiție post-bizantină din Transilvania, în secolul al XVIII-lea, sub patronajul principilor valahi, al episcopilor și negustorilor ortodocși. Integrarea provinciei în Imperiul Habsburgic a determinat conectarea artei bisericești românești la fenomenul artistic occidental.
7.2. Obiectivele specifice	Înțelegerea evoluției formelor arhitecturii de cult din spațiul românesc transilvănean în perioada secolului al XVIII-lea.

8. Conținuturi

8.1. Curs¹⁸		Metode de predare¹⁹	Nr. ore
Curs 1	Preliminarii: <i>Influențe ale arhitecturii de cult din Țara Românească de la finele secolului al XVII-lea.</i>	Expunere, prelegere, prezentare la tablă a problematicei studiate, utilizare videoproiector	1
Curs 2	<i>Arhitectura bisericilor românești din Țara Făgărașului. Tradițiile constructive locale manifestate anterior secolului al XVIII-lea.</i>	Expunere, prelegere, prezentare la tablă a problematicei studiate, utilizare videoproiector	1
Curs 3	<i>Ctitorii voievodale din ținutul Sibiului.</i>	Expunere, prelegere, prezentare la tablă a problematicei studiate, utilizare videoproiector	1
Curs 4	<i>Ctitoriile brâncovenești din Țara Făgărașului și din Ținutul Sibiului.</i>	Expunere, prelegere, prezentare la tablă a problematicei studiate, utilizare videoproiector	1
Curs 5	<i>Țara Făgărașului – Arhitectura de influență brâncovenească.</i>	Expunere, prelegere, prezentare la tablă a problematicei studiate, utilizare videoproiector	1
Curs 6	<i>Arhitectura de cult românească din ținuturile Sibiului și Brașovului în cursul secolului al XVIII-lea.</i>	Expunere, prelegere, prezentare la tablă a problematicei studiate, utilizare videoproiector	1
Curs 7	<i>Arhitectura bisericească românească din ținuturile Albei, Hunedoarei, Sălajului și Clujului în secolul al XVIII-lea.</i>	Expunere, prelegere, prezentare la tablă a problematicei studiate, utilizare videoproiector	1
Curs 8	<i>Arhitectura bisericească românească din ținuturile Năsăudului, Mureșului, Harghitei și Covasnei în secolul al XVIII-lea.</i>	Expunere, prelegere, prezentare la tablă a problematicei studiate, utilizare videoproiector	1
Curs 9	<i>Arhitectura bisericească românească din Maramureș și Crișana, în secolul al XVIII-lea.</i>	Expunere, prelegere, prezentare la tablă a problematicei studiate, utilizare videoproiector	1
Curs 10	<i>Bisericile companiilor neguțătorilor ortodocși din Ardeal.</i>	Expunere, prelegere, prezentare la tablă a problematicei studiate, utilizare videoproiector	1

Curs 11	<i>Pictura de influență brâncovenească în Transilvania. Artiști munteni peregrini.</i>	Expunere, prelegere, prezentare la tablă a problematicii studiate, utilizare videoproiector	1
Curs 12	<i>Zugravi și centre artistice în Transilvania secolului al XVIII-lea.</i>	Expunere, prelegere, prezentare la tablă a problematicii studiate, utilizare videoproiector	1
Curs 13	<i>Pictura și sculptura decorativă de influență barocă în bisericile românești transilvănene.</i>	Expunere, prelegere, prezentare la tablă a problematicii studiate, utilizare videoproiector	1
Curs 14	<i>Argintăria liturgică din mediul ortodox transilvănean în secolul al XVIII-lea.</i>	Expunere, prelegere, prezentare la tablă a problematicii studiate, utilizare videoproiector	1
Total ore curs:			14

8.2. Activități practice

Activități practice (8.2.a. Seminar²⁰/ 8.2.b. Laborator²¹/ 8.2.c. Proiect²²)	Metode de predare	Nr. ore
Arhitectura bisericilor din lemn în secolul al XVIII-lea.	Prezentare, analiză, dezbateri	1
Reședința de la Rășinari a episcopilor ortodocși sârbi ai Ardealului.	Prezentare, analiză, dezbateri	1
Piese de mobilier liturgic pictat din bisericile românești transilvănene ale secolului al XVIII-lea.	Prezentare, analiză, dezbateri	1
Meșteri zidari sași, constructori de biserici românești.	Prezentare, analiză, dezbateri	1
Sculptori și cioplitori străini în slujba unor comanditari ortodocși din Transilvania.	Prezentare, analiză, dezbateri	1
Piese de argintărie liturgică destinate mediului ortodox sibian, în secolul al XVIII-lea	Prezentare, analiză, dezbateri	1
Unde se produceau clopotele bisericilor românești în veacul al XVIII-lea?	Prezentare, analiză, dezbateri	1
Pictorii Joseph și Franz Neuhauser.	Prezentare, analiză, dezbateri	1
Portrete de ierarhi și preoți ardeleni din secolul al XVIII-lea.	Prezentare, analiză, dezbateri	1
Xilografuri ilustratori ai tipăriturilor liturgice din Transilvania secolului al XVIII-lea.	Prezentare, analiză, dezbateri	1
Circulația icoanelor rutene și rusești, în Transilvania.	Prezentare, analiză, dezbateri	1
Fenomenului lăcrimării icoanelor în Transilvania secolului al XVIII-lea.	Prezentare, analiză, dezbateri	1
Pictura murală exterioară a bisericilor transilvănene.	Prezentare, analiză, dezbateri	1
Pictura icoanelor transilvănene din veacul al XVIII-lea – tehnici artistice.	Prezentare, analiză, dezbateri	1
Total ore seminar/laborator		14

9. Bibliografie

9.1. Referințe bibliografice recomandate	Grigore Ionescu, <i>Arhitectura pe teritoriul României de-a lungul veacurilor</i> , Editura Academiei, București, 1982.
	Eugenia Greceanu, „Țara Făgărașului, zonă de radiație a arhitecturii de la sud de Carpați”, în <i>Buletinul Monumentelor Istorice</i> , nr. 2/1970.

	Ioana Cristache-Panait, „Despre unele monumente din Țara Făgărașului în lumina relațiilor cu Țara Românească”, în <i>Buletinul Monumentelor Istorice</i> , nr. 2/1970
	Ioana Cristache-Panait, Eugenia Greceanu, „Biserici din Făgăraș”, în <i>Mitropolia Ardealului</i> , nr. 9-10/1970.
	Ioana Cristache-Panait, Eugenia Greceanu, Biserici românești de zid – monumente istorice din Țara Făgărașului, în <i>Mitropolia Ardealului</i> , XVI, nr. 7-8, 1971.
	Eugenia Greceanu, „Pătrunderea influențelor de tradiție bizantină în arhitectura bisericilor românești de zid din Transilvania (până la jumătatea veacului al XVI-lea)”, în <i>Studii și Cercetări de Istoria Artei</i> , tom 19, 2/1972.
	Ioana Cristache-Panait, „Considerații privind arhitectura românească de zid din Transilvania, secolul XVIII”, <i>Buletinul Monumentelor Istroice</i> , nr. 2, 1973.
	Marius Porumb, <i>Un veac de pictură românească din Transilvania, secolul XVIII</i> , Editura Meridiane, 2003.
	Marius Porumb, <i>Dicționar de pictură veche din Transilvania, sec. XIII-XVIII</i> , Editura Academiei Române, București, 1998, p. 272.
	Mircea Păcurariu, <i>Legăturile Bisericii ortodoxe din Transilvania cu Țara Românească și Moldova, în secolele XVI-XVIII</i> , Sibiu, 1968
9.2. Referințe bibliografice suplimentare	Emil Lăzărescu, „Ahitectura în Țara Românească de la începutul secolului al XVII-lea până în primele decenii ale secolului al XIX-lea”, în vol. <i>Istoria Artelor Plastice în România II</i> , ed. George Oprescu, Editura Meridiane, București, 1970.
	Corneliu Creangă, „Contribuția lui Constantin Brâncoveanu la zidirea unei biserici în Ocna Sibiului”, în <i>Mitropolia Ardealului</i> , Anul XI, ianuarie-martie, 1966.
	Andrei Gâlea, „O ctitorie a lui Matei Basarab în Ardeal (Biserica din comuna Porcești, jud. Sibiu)”, în <i>Omagiu Înalt Prea Sfinției Sale Dr. Nicolae Bălan Mitropolitul Ardealului, la 20 de ani de arhipăstorire</i> , Sibiu 1940, p. 425.

10. Coroborarea conținuturilor disciplinei cu așteptările reprezentanților comunității epistemice, asociațiilor profesionale și angajatorilor reprezentativi din domeniul aferent programului²³

•

11. Evaluare

Tip activitate	11.1 Criterii de evaluare	11.2 Metode de evaluare		11.3 Pondere din nota finală	Obs. ²⁴
11.4a Examen / Colocviu	• Cunoștințe teoretice și practice însușite (cantitatea, corectitudinea, acuratețea)	Teste pe parcurs ²⁵ :	%	% (minim 5)	
		Teme de casă:	%		
		Alte activități ²⁶ :	%		
		Evaluare finală:	% (min. 5)		
11.4b Seminar	• Frecvența/relevanța intervențiilor sau răspunsurilor			% (minim 5)	
11.4c Laborator	• Cunoașterea aparaturii, a modului de utilizare a instrumentelor specifice; evaluarea unor instrumente sau realizări,	•		% (minim 5)	

	prelucrarea și interpretarea rezultatelor			
11.4d Proiect	Calitatea proiectului realizat, corectitudinea documentației proiectului, justificarea soluțiilor alese	•	% (minim 5)	
11.5 Standard minim de performanță ²⁷				

Fișa disciplinei cuprinde componente adaptate persoanelor cu CES (persoane cu dizabilități și persoane cu potențial înalt), în funcție de tipul și gradul acestora, la nivelul tuturor elementelor curriculare (competențe, obiective, conținuturi, metode de predare, evaluare alternativă), pentru a asigura șanse echitabile în pregătirea academică a tuturor studenților, acordând atenție sporită nevoilor individuale de învățare.

Data completării: | 2 | 5 | / | 0 | 9 | / | 2 | 0 | 2 | 5 |

Data avizării în Departament: | 2 | 7 | / | 0 | 9 | / | 2 | 0 | 2 | 5 |

	Grad didactic, titlul, prenume, numele	Semnătura
Titular disciplină	Lect. univ. dr. Ioan Ovidiu Abrudan	
Responsabil program de studii	Lect. univ. dr. Ioan Ovidiu Abrudan	
Director Departament	Protos. Conf. univ. dr. Vasile Bîrzu	Pr. Conf. Dr. Vasile Bîrzu

¹ Licență / Master

² 1-4 pentru licență, 1-2 pentru master

³ 1-8 pentru licență, 1-3 pentru master

⁴ Examen, colocviu sau VP A/R – din planul de învățământ

⁵ Regim disciplină: O=Disciplină obligatorie; A=Disciplină opțională; U=Facultativă

⁶ Categoria formativă: S=Specialitate; F=Fundamentală; C=Complementară; I=Asistată integral; P=Asistată parțial; N=Neasistată

⁷ Este egal cu 14 săptămâni x numărul de ore de la punctul 3.1 (similar pentru 3.2 a.b.c.)

⁸ Liniile de mai jos se referă la studiul individual; totalul se completează la punctul 3.37.

⁹ Între 7 și 14 ore

¹⁰ Între 2 și 6 ore

¹¹ Suma valorilor de pe liniile anterioare, care se referă la studiul individual.

¹² Suma (3.5.) dintre numărul de ore de activitate didactică directă (NOAD) și numărul de ore de studiu individual (NOSI) trebuie să fie egală cu numărul de credite alocate disciplinei (punctul 3.7) x nr. ore pe credit (3.6.). De asemenea, se recomandă ca numărul orelor de studiu individual să fie cel puțin egal cu cel al orelor de pregătire universitară formată din ore didactice

¹³ Numărul de credit se calculează după formula următoare și se rotunjește la valori vecine întregi (fie prin micșorare fie prin majorare)

$$Nr. credite = \frac{NOCpSpD \times C_c + NOApSpD \times C_A}{TOCpSdP \times C_c + TOApSdP \times C_A} \times 30 credite$$

Unde:

- NOCpSpD = Număr ore curs/săptămână/disciplina pentru care se calculează creditele
- NOApSpD = Număr ore aplicații (sem./lab./pro.)/săptămână/disciplina pentru care se calculează creditele
- TOCpSdP = Număr total ore curs/săptămână din plan
- TOApSdP = Număr total ore aplicații (sem./lab./pro.)/săptămână din plan
- C_c/C_A = Coeficienți curs/aplicații calculate conform tabelului

Coeficienți	Curs	Aplicații (S/L/P)
Licență	2	1

Master	2,5	1,5
Licență lb. străină	2,5	1,25

¹⁴ Se menționează disciplinele obligatoriu a fi promovate anterior sau echivalente

¹⁵ Tablă, videoproiector, flipchart, materiale didactice specifice, platforme on-line etc.

¹⁶ Tehnică de calcul, pachete software, standuri experimentale, platforme on-line etc.

¹⁷ Rezultatele învățării se vor menționa în funcție de standardele specifice ale Comisiilor de specialitate ARACIS (<https://www.aracis.ro/ghiduri/>)

¹⁸ Titluri de capitole și paragrafe

¹⁹ Expunere, prelegere, prezentare la tablă a problematicii studiate, utilizare videoproiector, discuții cu studenții (pentru fiecare capitol, dacă este cazul)

²⁰ Discuții, dezbateri, prezentare și/sau analiză de lucrări, rezolvare de exerciții și probleme

²¹ Demonstrație practică, exercițiu, experiment

²² Studiu de caz, demonstrație, exercițiu, analiza erorilor etc.

²³ Legătura cu alte discipline, utilitatea disciplinei pe piața muncii

²⁴ CPE – condiționează participarea la examen; nCPE – nu condiționează participarea la examen; CEF - condiționează evaluarea finală; N/A – nu se aplică

²⁵ Se va preciza numărul de teste și săptămânile în care vor fi susținute.

²⁶ Cercuri științifice, concursuri profesionale etc.

²⁷ Se particularizează la specificul disciplinei standardul minim de performanță din grila de competențe a programului de studii, dacă este cazul.